



Friese
Preventie
Aanpak

PLATFORM
**NUCHTERE
FRIES**

Lachgas

Fabian Schurink
*Beleidsadviseur Publieke Gezondheid
Programmaleider Nuchtere Fries*



1

Agenda



1. Lachgas
2. Epidemiologie
3. Landelijke wetgeving
4. Voorbeelden uit andere gemeenten
5. Instrumentarium voor gemeenten



2

Lachgas – de stof



De stof

- Lachgas (distikstofmonoxide, N₂O) is een kleurloos, niet-irriterend, zoetgeurend en zoet smakend gas.
- Lachgas verlaat het lichaam zeer snel; zodra inname wordt gestopt, verdwijnt het effect binnen 5 minuten.
- Door na-ijlen wordt geadviseerd om minstens een uur na laatste dosis deel te nemen aan het verkeer.

De effecten

- Het inhaleren van lachgas zorgt voor een korte (en soms sterke) roes en is na 1 tot 5 minuten uitgewerkt.
- De effecten treden vrijwel meteen op: er is sprake van bewustzijnsdaling die een beetje lijkt op dronkenschap. Er wordt minder pijn gevoeld en spieren ontspannen.
- Lachgas verandert de waarneming: beeld en geluid komen anders binnen.
- Bij een hogere dosering of snelle inname kan lachgas hallucinaties veroorzaken.

Bron: Trimbos. (2020). Van Factsheet Lachgas.

3

Lachgas – het gebruik



- Lachgas wordt voornamelijk thuis (of bij vrienden thuis), feestjes of tijdens (buiten)festivals gebruikt.
- Er zijn groepjes gebruikers die lachgas in de auto gebruiken tijdens zogenaamde 'autofeestjes' of buiten in het park.
- Lachgas wordt gebruikt in het uitgaansleven, bijvoorbeeld in clubs, horeca of shishalounges.
- Minderjarigen gebruiken lachgas op thuisfeestjes, verjaardagfeestjes en op straat en parken.
- Jongeren die voor de eerste keer lachgas gebruiken doen het vaak samen met vrienden.
- Het komt weinig voor dat jongeren in hun eentje lachgas gebruiken.

Bron: Trimbos. (2020). Van zorgen naar acties.

4

Lachgas – gezondheidsrisico's



Risicoperceptie

- In de beeldvorming van jongeren is lachgas onschuldig. Daardoor nemen zij risico's, zoals het combineren met alcohol of deelnemen aan het verkeer.
- Jongeren geven aan dat lachgas gebruiken tijdens het rijden een extra kick geeft.

Acute risico's

- Duizeligheid, verwardheid, hoofdpijn, misselijk, flauwvallen.
- Combinatie met grote hoeveelheden alcohol is heel gevaarlijk, i.v.m. ademhalingsprikkel

Lange termijn risico's

- Verdoofd gevoel in ledematen, pijscheuten, gevoelloosheid/tintelingen in handen en voeten.
- Kans op geestelijke verslaving.

Bron: Trimbos. (2020). Van Factsheet Lachgas.

5

Lachgas – incidenten



- Risico's beperkt bij matig gebruik (1x per maand <10 ballonnen per gelegenheid).
- Lachgas speelt rol in 2% van het aantal gemelde drugsincidenten (incl. combinatie met andere middelen).
- Gemelde incidenten in media hebben betrekking tot 50 – 100> ballonnen op een avond.
- In Letsel informatie systeem (LIS)-ziekenhuizen is aantal incidentmeldingen het hoogst (5%). 16% betrokken bij verkeersongeval, 58% letsel door vallen, 13% hersenschudding en 36% fractuur.
- Een vijfde van alle patiënten met een lachgasintoxicatie is minderjarig.

Bron: Trimbos. (2019). Monitor drugsincidenten.

6

Epidemiologie – leeftijd



	Ooit lachgas gebruikt	Laatste 4 wk lachgas gebruikt
Jongens	6,6%	2,5%
Meisje	6,5%	2,4%
12-14	<1%	-
15-18	10,2%	3,9%
Praktijkonderwijs	-	-
Vmbo-bk	1,5%	<1%
Vmbo- gt	3,3%	1,4%
Havo	5,8%	2,0%
Vwo	4,7%	1,2%
Mbo	15,7%	6,5%
Hbo/ wo	20,4%	8,4%
Eenoudergezin	10,0%	3,9%
Fryslân	6,6%	2,4%

7

Epidemiologie – gebied



	Top 10, ooit lachgas hoog		Top 10 ooit lachgas laag	
1	Centrum Oost (gemeente Leeuwarden)	16%	Workum (gemeente Súdwest-Fryslân)	1%
2	Oud Oost (gemeente Leeuwarden)	15%	Dorpen West (gemeente Noardeast-Fryslân)	2%
3	West (gemeente Leeuwarden)	13%	Gebied 1a (gemeente Smallingerland)	2%
4	SWT Lemmer (gemeente De Fryske Marren)	13%	Woonservice zone 6b (gemeente Heerenveen)	2%
5	Wijken en dorpen overige (gemeente Harlingen)	13%	Gebied 1 (gemeente Achtkarspelen)	2%
6	Gebied 4 (gemeente Tytsjerksteradiel)	12%	Gebied 2a (gemeente Smallingerland)	2%
7	Woonservice zone 4 (gemeente Heerenveen)	12%	Kollum (gemeente Noardeast-Fryslân)	2%
8	Dokkum (gemeente Noardeast-Fryslân)	11%	Ameland (Waddeneilanden)	3%
9	Dorpen overig (gemeente Waadhoeke)	11%	Dorpen A (Dantumadiel)	3%
10	Zuidwest (gemeente Leeuwarden)	10%	Woonservice zone 1 (gemeente Heerenveen)	3%

8

Lachgas in perspectief



- Geschatte kosten tabak
33 miljard euro in 2013.

- Geschatte kosten alcohol
2,3 - 4,2 miljard euro in 2013.

Bronnen:

- RIVM. (2009). Ranking the drugs.
- RIVM. (2018). Maatschappelijke kosten-baten analyse alcohol
- RIVM. (2016). Maatschappelijke kosten-baten analyse tabaksontmoediging

1. Crack
2. Heroïne
3. Tabak
4. Alcohol
5. Cocaine
6. Methamfetamine
7. Amfetamine
8. GHB
9. Benzodiazepinen (Sedativa en kalmeringsmiddelen)
10. Cannabis
11. Ketamine
12. MDMA (XTC)
13. Khat
14. LSD
15. Paddo's

Lachgas plek 9
Bron: CAM. (2019). Risicobeoordeling Lachgas

9

Landelijke wetgeving



Lachgas op lijst II van de Opiumwet (uitgesteld tot 2022)

- "Aanleiding is dat lachgas tot schade aan de volksgezondheid en samenleving leidt", aldus staatssecretaris Blokhuis.
- Verkoop aan consumenten vanaf 18 jaar of ouder en in hoevervepakking van maximaal 10 ampullen.
- Het doorverkopen van lachgas wordt in alle gevallen verboden.
- De zorg wordt door het wetsvoorstel niet geraakt, omdat het gebruik van lachgas als geneesmiddel door de Opiumwet wordt uitgezonderd van het verbod. Daarnaast wordt een algemene uitzondering gemaakt voor de technische industrie en de horeca.

Signaal: verkoop van tankjes lachgas

10

Voorbeelden



- Lachgasverbod d.m.v. APV in **gemeente Leeuwarden, Opsterland, Noardeast-Fryslân Smallerland, Súdwest-Fryslân en Harlingen**. Bebouwde kommen en/of evenementen zijn aangewezen als gebied waar recreatief lachgas verboden is.
- Samenwerking jongerenwerk en handhaving **gemeente Helmond**: gespreksvoering met lachgasgebruikers op straat.
- Afval na lachgasgebruik op straat **gemeente Rotterdam-IJsselmonde**. Plekken waar grote hoeveelheden lachgaspatronen worden gevonden, zijn plekken waar jongeren kunnen worden benaderd om in gesprek te gaan (o.a. over lachgas).
- **Gemeente Culemborg** heeft een inzamelingsactie gehouden en na afloop een prijsvraag uitgeschreven. Die media die hieraan werd gekoppeld werd aangegepen om met inwoners in gesprek te gaan over lachgas.

11

Interventies voor gemeenten



Setting	Regelgeving	Educatie	Toezicht en handhaving	Integrale aanpak
Thuis/ ouders	<ul style="list-style-type: none"> • Ouderlijke regels over NIX18 	<ul style="list-style-type: none"> • JouwGGD • Telefonisch spreekuur VNN 	<ul style="list-style-type: none"> • Ouderlijk toezicht op regels NIX18 	<ul style="list-style-type: none"> • Friese Preventieaanpak/ Nuchtere Fries
Scholen	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid op alcohol- en middelenvrije schoolomgeving 	<ul style="list-style-type: none"> • Trainen docenten in vroegsignalering • Voorlichting aan ouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning door boa's bijvoorbeeld bij schoolfeesten (indrinken). 	<ul style="list-style-type: none"> • Helder op School (VO, MBO, HBO/WO)
Evenemen- ten en Horeca	<ul style="list-style-type: none"> • Model APV voor bepalingen gericht op ondernemers, inwoners en overige regelgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie over DHW en alcohol- en drugsregels. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhavings-stappenplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Leidraad voor gemeenten 3.0: alcohol, drugs en tabak op evenementen. • Lachgas: van zorgen naar acties
Openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> • Model APV voor bepalingen gericht op ondernemers, inwoners en overige regelgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseren en ondersteunen bij het opstellen van de APV voor lachgas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beboeten door politie op basis van rijden onder invloed of veroorzaken onveilige situaties 	<ul style="list-style-type: none"> • Lachgas: van zorgen naar acties
Over- koepelend				<ul style="list-style-type: none"> • Friese Preventieaanpak/ Nuchtere Fries

12

Adviezen en aandachtspunten



1. Richt u, naast lachgas, ook op middelengebruik in brede zin. Zet in op beschermende factoren, zoals in het IJslands Preventiemodel. *“Vandaag is het lachgas, morgen is het een andere drug.”*
2. Als gemeenten maatregelen willen ondernemen, doe het op Fries niveau. Het gebruik is gemeentegrensoverschrijdend. Inwoners kunnen de middelen uit buurgemeenten halen als zij dat willen.
3. Gemeenten hebben geen invloed op online verkoop van lachgas. Wel kan een lokaal verbod impulsief gebruik en de combinatie met andere middelen beperken, zoals op stap of op evenementen. Een lokaal verbod geeft gemeenten ook de mogelijkheid om te handhaven.



13

Vragen of opmerkingen?



14

Lachgas in perspectief

- Geschatte kosten alcohol 2,3 - 4,2 miljard euro in 2013
- Geschatte kosten tabak 33 miljard euro in 2013.

Acute toxiciteit	Chronische toxiciteit	Verslaving	Sociale schade individueel	Sociale schade bevolking
Heroïne	Tabak	Heroïne	Crack	Alcohol
Crack	Crack	Crack	Heroïne	Tabak
Methamfetamine	Alcohol	Tabak	Alcohol	Crack
Alcohol	Methamfetamine	Methamfetamine	Tabak	Heroïne
Cocaïne	Cocaïne	Cocaïne	Cocaïne	Cocaïne
GHB	Heroïne	Alcohol	Methamfetamine	Cannabis
Amfetamine	Amfetamine	Amfetamine	Amfetamine	Benzo's
Ketamine	Cannabis	Benzo's	GHB	Amfetamine
LSD	MDMA (XTC)	GHB	Cannabis	MDMA (XTC)
MDMA (XTC)	Khat	Cannabis	Benzo's	GHB
Benzo's	Ketamine	Ketamine	MDMA (XTC)	Methamfetamine
Paddo's	Benzo's	Khat	Ketamine	Ketamine
Cannabis	GHB	MDMA (XTC)	LSD	Paddo's
Tabak	LSD	Paddo's	Paddo's	LSD
Khat	Paddo's	LSD	Khat	Khat